

Znanstveni skup

**JOSIP
LOVRETIĆ**
(1865. – 1948.),

**JEDNO STOLJEĆE
POSLIJE**

U POVODU
150. OBLJETNICE ROĐENJA

Otok, 28. studenoga 2015.

Knjiga sažetaka

ZNANSTVENI SKUP

*JOSIP LOVRETIĆ (1865. – 1948.), JEDNO STOLJEĆE POSLIJE
U POVODU 150. OBLJETNICE ROĐENJA*

PROGRAM SKUPA I KNJIGA SAŽETAKA

ZNANSTVENI SKUP

JOSIP LOVRETIĆ (1865. – 1948.), JEDNO STOLJEĆE POSLIJE

U POVODU 150. OBLJETNICE ROĐENJA

PROGRAM SKUPA I KNJIGA SAŽETAKA

IZDAVAČ:

Grad Otok

ZA IZDAVAČA:

Josip Šarić, gradonačelnik

SUIZDAVAČI:

Centar za znanstveni rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Vinkovcima

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar – Područni centar Vukovar

Gradski muzej Vinkovci

UREDILI:

Anica Bilić

Dražan Živić

Mirko Martinović

LEKTURA I KOREKTURA:

Anica Bilić

GRAFIČKA PRIPREMA I TISAK:

Zebra, Vinkovci

ISBN 978-953-95108-2-2

CIP zapis dostupan na računalnom katalogu Gradske i

sveučilišne knjižnice Osijek pod brojem 140304058

Otok, 2015.

Znanstveni skup

***JOSIP LOVRETIĆ (1865. – 1948.),
JEDNO STOLJEĆE POSLIJE***

U POVODU 150. OBLJETNICE ROĐENJA

Otok, 28. studenoga 2015.
Dom kulture, Trg kralja Tomislava 6 a

ORGANIZATOR:

Grad Otok

SUORGANIZATORI:

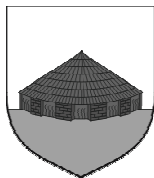
Centar za znanstveni rad

Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Vinkovcima,

Institut društvenih znanosti *Ivo Pilar* – Područni centar Vukovar,

Gradski muzej Vinkovci,

Đakovačko-osječka nadbiskupija

ORGANIZACIJSKI ODBOR SKUPA:

Josip Šarić, dipl. ing. gradonačelnik Otoka,

Mirko Martinović, prof.,

Dr. sc. Dražen Živić, znanstveni savjetnik,

Mons. mr. sc. Luka Marijanović,

Mr. sc. Ljubica Gligorević, muzejska savjetnica,

Dr. sc. Anica Bilić, znanstvena savjetnica,

Mr. sc. Sandra Cvikić

ZNANSTVENI SKUP

**JOSIP LOVRETIĆ (1865. – 1948.), JEDNO STOLJEĆE POSLIJE
U POVODU 150. OBLJETNICE ROĐENJA**

subota, 28. studenoga 2015., Otok
Dom kulture, Trg kralja Tomislava 6 a

PROGRAM

9:30 – 10:00

Registracija sudionika

10:00

Polaganje vijenca kod spomenika Josipu Lovretiću

10:30 – 11:00

Pozdravne riječi gradonačelnika Josipa Šarića i
mons. dr. Đure Hranica, osječko-đakovačkoga nadibskupa i metropolita
Otvaranje skupa

Prva sesija

Moderator Ljubica Gligorević

11:00 – 11:20

KLEMENTINA BATINA

Josip Lovretić – zapisivač etnološke i folklorističke građe

11:20 – 11:40

MARINKO VUKOVIĆ

Lovretićev Otok – izvor za proučavanje identiteta seoskih zajednica

11:40 – 12:00

MANDA SVIRAC

Josip Lovretić u memoriji hrvatskih etnologa

12:00 – 12:20

LJILJANA KOLENIĆ

Prinos Josipa Lovretića hrvatskoj dijalektologiji

12:20 – 13:20

Predah uz domjenak

Druga sesija

Moderator Dražen Živić

13:20 – 13:40

MIRKO ČURIĆ

Josip Lovrečić kao pripadnik Strossmayerova kulturnog kruga

13:40 – 14:00

LUKA MARIJANOVIĆ

Impresije Josipa Lovrečića s kanonskog pohoda god. 1899. i 1901.

14:00 – 14:20

VLADIMIR DUGALIĆ

Slavonska obitelj na raskrižju 19. i 20. stoljeća. Zapažanja o vjerskom i tradicijskom životu slavonske obitelji u djelima Josipa Lovrečića

14:20 – 14:40

ANICA BILIĆ

Tradicijska Slavonija u književnom i neknjiževnom ruhu Josipa Lovrečića

14:40 – 15:00

Predah uz osvježanje

Treća sesija

Moderator Anica Bilić

15:00 – 15:20

JADRANKA GALIOT KOVAČIĆ

Tragom zapisa svećenika Josipa Lovrečića

– Dogovoreni brak u tradicijskoj kulturi Slavonije i Srijema

15:20 – 15:40

SANJA VULIĆ

Blagdanska imena i nazivlje u zapisima Josipa Lovrečića

15:40 – 16:00

MIROSLAVA HADŽIHUSEJNOVIĆ VALAŠEK

Od balade do bećarca. Pjevani dvostihovi u Slavoniji i Srijemu

16:00 – 16:20

LJUBICA GLIGOREVIĆ

Suvremene refleksije života i djela Josipa Lovrečića

16:20 – 16:40

DRAŽEN ŽIVIĆ

Stanovništvo Grada Otoka (1857. – 2011.)

16:40 – 17:30

Rasprava i zatvaranje skupa

Uvodne riječi

ZNANSTVENI SKUP

JOSIP LOVRETIĆ (1865. – 1948.), JEDNO STOLJEĆE POSLIJE U POVODU 150. OBLJETNICE ROĐENJA

28. studenoga 2015., Otok

Grad Otok 28. – 29. studenoga 2015. svečano obilježava 150. obljetnicu rođenja Josipa Lovrećića te organizira Znanstveni skup *Josip Lovrećić (1865. – 1948.), jedno stoljeće poslije* u suradnji sa suorganizatorima Područnim centrom Instituta društvenih znanosti *Ivo Pilar* u Vukovaru, Centrom za znanstveni rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Vinkovcima, Gradskim muzejom Vinkovci i Đakovačko-osječkom nadbiskupijom.

U znanstvenoistraživačkom radu sudjeluju znanstvenici i djelatnici znanstvenih i kulturnih ustanova Republike Hrvatske kao što su Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti u Zagrebu, Centar za znanstveni rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Vinkovcima, Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar u Vukovaru, Gradski muzej u Vinkovcima, Ministarstvo kulture u Zagrebu, Hrvatski studiji u Zagrebu, Filozofski fakultet u Osijeku te Hrvatski radio Zagreb.

Cilj je znanstvenoga skupa proučavanje života i rada znamenitoga pojedinca Josipa Lovrećića i valorizacija njegova opusa, a obilježavanje značajne obljetnice prigoda je za revitalizaciju i popularizaciju bogate kulturne, književne i jezične baštine, potvrđivanje kulturnoga identiteta Otoka i istočne Hrvatske kao i uspostavljanje suradnje između hrvatske akademske zajednice, znanstvenih, kulturnih i prosvjetnih ustanova te jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koje zajedničkim radom aktivno sudjeluju u kulturnoj profilaciji toga prostora.

U radu će biti zastupljene različite struke i znanstvena područja: etnologija, etnomuzikologija, antropologija, teologija, crkvena i književna povijest, demografija, kulturologija, jezikoslovlje, dijalektologija i književna znanost. Interdisciplinarnim pristupom liku i djelu dijecezanskoga sveće-

nika, hrvatskoga etnografa i književnika Josipa Lovrećića nastojat ćemo osvijetliti kompletan njegov radni profil te valorizirati brojne ostvaraje i odrediti mu, s obzirom na stoljetnu distanciju, mjesto u hrvatskom društvenom, kulturnom, crkvenom i književnom miljeu te posebice nemali doprinos etnografiji, etnomuzikografiji i zapisima na slavonskom dijalektu.

Biografsko približavanje Lovrećićevoj ličnosti i stvaralačkom karakteru, uz respektiranje prostornih i vremenskih determinanti, povijesnoga i društvenoga konteksta njegova djelovanja i stvaranja, omogućit će nam pouzdaniji pristup njegovu etnografskom, književnom i svećeničkom radu te pomoći u utvrđivanju njegovih dometa sa suvremene točke gledanja.

Pogled na etnografski rad Josipa Lovrećića iz suvremene optike donose priopćenja Klementine Batina *Josip Lovrećić – zapisivač etnološke i folklorističke građe*, Mande Svirac *Josip Lovrećić u memoriji hrvatskih etnologa* i Ljubice Gligorević *Suvremene refleksije života i djela Josipa Lovrećića*. Izlaganje Marinka Vukovića *Lovrećićev Otok – izvor za proučavanje identiteta seoskih zajednica* osvijetlit će dijakronijski pristup problematici identiteta kojemu je polazištem i izvorištem čuvena Lovrećićeva monografija.

S etnomuzikološkoga aspekta Miroslava Hadžihusejnović-Valašek osvijetlit će izvedbeni kontekst nekoliko tisuća autorskih *pismica* izlaganjem *Od balade do bećarca – Pjevani dvostihovi u Slavoniji i Srijemu*.

Negdašnju i sadašnju demografsku sliku Lovrećićeva rodnoga mjesta predočuje Dražen Živić izlaganjem *Stanovništvo Grada Otoka (1857. – 2011.)*, a bračnom problematikom bavi se Jadranka Galiot Kovačić te idući *Tragom zapisa svećenika Josipa Lovrećića* donosi spoznaje o *Dogovorenu braku u tradicijskoj kulturi Slavonije i Srijema* dok će Vladimir Dugalić svoju širu znanstvenoistraživačku tematiku *Slavonske obitelji na raskrižju 19. i 20. stoljeća* konkretizirati predočenim *Zapažanjima o vjerskom i tradicijskom životu slavonske obitelji u djelima Josipa Lovrećića*.

Segmentom Lovrećićeva svećeničkoga života i rada bavi se Luka Marijanović donoseći *Impresije Josipa Lovrećića s kanonskog pohoda god. 1899. i 1901.* Dvostruko je obljetnički motivirano izlaganje *Josip Lovrećić kao pripadnik Strossmayerova kulturnog kruga* Mirka Čurića jer se u 2015. godini obilježava 200. godišnjica rođenja biskupa Josipa Jurja Strossmayera i 150. godišnjica rođenja Josipa Lovrećića, svećenika njegove biskupije.

Jezik etnozapisa i književnih djela Josipa Lovrećića podatna je i izdašna podloga brojnim jezikoslovnim istraživanjima što će Ljiljana Kolenić potvrditi izlaganjem *Prinos Josipa Lovrećića hrvatskoj dijalektologiji*, a Sanja Vulić izdvojiti će *Blagdanska imena i nazivlje u zapisima Josipa Lovrećića*. U priopćenju *Tradicijska Slavonija u književnom i neknjiževnom ruhu Josipa Lovrećića* Anica Bilić propituje zašto je Josip Lovrećić etnografski diskurs zamijenio književnim diskursom.

Uzevši u obzir cjelokupan rad i djelovanje Josipa Lovrećića, možemo ga svrstati u red istaknutih hrvatskih kulturnih djelatnika jer je svojim djelima trajno zadužio i radom unaprijedio hrvatsku kulturu XX. stoljeća te stoga najaviti prijeku potrebu višegodišnjega znanstvenoistraživačkog rada na njegovu opusu i ostavštini u interdisciplinarnom znanstvenom sastavu.

Dr. sc. Anica Bilić, znanstvena savjetnica

Josip Lovretić – zapisivač etnološke i folklorističke građe

Namjera autoričina rada je unutar etnološkog i folklorističkog istraživanja propitati doprinos Josipa Lovretića kao skupljača i zapisivača na samom početku institucionalnoga razvoja obiju disciplina. Autorica će se posebno usredotočiti na Lovretićevu ostavštinu u arhivu Odsjeka za etnologiju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (rukopise, korespondenciju, fotografije) u kojoj je moguće rekonstruirati "tragove" Lovretićevih pomoćnika i suradnika u procesu prikupljanja i obrade etnološke i folklorističke građe te ostalu poslovnu korespondenciju i pripadnu dokumentaciju koja joj je poslužila kao izvor za interpretaciju i vrednovanje Lovretićeva etnografskoga i folklorističkoga rada.

ključne riječi: Josip Lovretić, ostavština, Odsjek za etnologiju HAZU

Klementina BATINA, dipl. povjesničarka umjetnosti, muzeologinja, književna komparatistica, od 2003. godine zaposlena je na Odsjeku za etnologiju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u istraživačkom zvanju više stručne suradnice za znanstveno polje etnologija/antropologija. Na Odsjeku obavlja znanstvene, stručne i administrativne poslove koji uključuju zaštitu, istraživanje i korištenje arhivskoga gradiva Odsjeka, priređivanje publikacije *Zbornik za narodni život i običaje* za objavljivanje, organizaciju znanstveno-stručnih skupova, koordiniranje projekata digitalizacije i dr. Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu upisala je 2011. godine posljediplomski studij književnosti, izvedbenih umjetnosti, filma i kulture na kojem pod vodstvom mentorice dr. sc. Lade Čale-Feldman piše doktorski rad s naslovom *Aspekti ženskog autorstva: komparativna analiza etnološke i folklorističke građe Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*. Područja su

njezina interesa heritologija (baštinska komunikacija, upravljanje identitetom, upravljanje baštinskim vrijednostima u području kulture i turizma) i hrvatska usmena tradicija. Rezultate znanstveno-istraživačkoga i stručnoga rada objavljuje u etnološkim publikacijama i znanstvenim skupovima. Objavila je u koautorstvu jednu znanstvenu knjigu, četiri znanstvena i dva stručna rada, a kao jedna od urednica izdanja *Rukopisna baština Matice hrvatske* sudjeluje u kritičkoj obradi i objavi folklorističkih rukopisnih zbirki Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Sudjelovala je s priopćenjima na četirima znanstvenim skupovima.

Tradicijska Slavonija u književnom i neknjiževnom ruhu Josipa Lovretića

Glavna je motivacija tekstualnoga rada Josipa Lovretića bilo spašavanje od zaborava materijalne i nematerijalne baštine tradicijske Slavonije zbog čega je koristio tehnike očuvanja, spremanja i uskladištenja etnograđe u etnografske i književne tekstove s osloncem na blagodati kulture pamćenja te zahvaljujući sposobnosti literature da bude prostor pamćenja i interpretacije tradicijskoga života i kulture. U članku ćemo razmatrati zašto se Josip Lovrećić uz etnozapise priklonio književnom diskursu te beletrizirao i literarizirao tradicijski život i kulturu sela vinkovačkoga kraja s kraja 19. i početka 20. stoljeća. Budući da za književnika nije bio primarno predestiniran, književnost mu je kao odličnom poznavatelju i osviještenom čuvaru materijalne i nematerijalne baštine bila *ancilla* etnografije. Usporedbenim čitanjem njegovih seoskih novela i etnozapisa, doći ćemo do spoznaja o prednostima književnoga diskursa zbog čega ga je privilegirao u svojem projektu zaštite kulturnih dobara.

Ključne riječi: Josip Lovrećić, Slavonija, tradicijski život i kultura, etnozapisi, književni diskurs, seoska novelistika, književno pamćenje

Dr. sc. Anica BILIĆ, znanstvena savjetnica i upraviteljica Centra za znanstveni rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Vinkovcima, bavi se novijom hrvatskom književnošću, latinizmom u Slavoniji, slavonskim dijalektom i dijalektalnom stilistikom. Suradnica je na dvama znanstvenoistraživačkim projektima Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti: *Udio Slavonije u hrvatskoj književnosti i kulturi* glavne istraživačice znanstvene savjetnice dr. sc. Katicice Čorkalo od 1998. do 2002., a od 2002. na projektu *Od građe do analize, Nepoznati i zaboravljeni hrvatski pisci XIX. i XX. stoljeća* glavnoga istraživača akademika Dubravka Jelčića. S akademi-

kom Slavkom Matićem urednica je znanstvenih edicija *Radovi* i *Posebna izdanja* Centra za znanstveni rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Vinkovcima te priređivačica desetak znanstvenih monografija i zbornika radova. Autorica je projekta kulturne i znanstvene manifestacije *Šokačka rič* i voditeljica Znanstvenoga skupa *Slavonski dijalekt*, što se od 2003. godine održava u Vinkovcima. Urednica je i priređivačica *Šokačke riči 1 – 12*, tj. dvanaest zbornika radova sa Znanstvenoga skupa o slavonskom dijalektu objavljenih od 2004. do 2015. Autorica je i voditeljica kulturnoga, nakladničkoga i znanstvenoistraživačkoga projekta *Život i djelo Stjepana Adžića (1730. – 1789.)*. Uredila je i priredila *Prozna djela, Okružnice i dopise i Prigodnice*, tri knjige edicije *Sabranih djela* Stjepana Adžića, objavljene od 2009. do 2013. na latinskom i hrvatskom jeziku. Bila je voditeljica Znanstvenoga skupa *Život i djelo Stjepana Adžića (1730. – 1789.)*, održana 2012. u Centru za znanstveni rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Vinkovcima. Pokrenula je i oblikovala časopis *Vukovarsko-srijemski učitelj* u izdanju *Ogranka Hrvatskoga pedagoško-književnoga zbora Vukovarsko-srijemske županije* s temama iz prošlosti i sadašnjosti pedagoške teorije i pedagoške prakse te mu bila urednicom i priređivačicom od 2004. do 2009. Znanstvena istraživanja objavljuje u knjigama, zbornicima radova sa znanstvenih skupova, znanstvenim i stručnim časopisima u zemlji i inozemstvu. Objavila je autorske znanstvene knjige: *Mali i(li) zanemareni pisci*, 2004., *Zaboravljeni pisac i zapostavljeni svetac*, *Studije o Mladenu Barbariću i svetom Ivanu Kapistranu*, 2005., *Stereotip raspojasane Slavonije*, 2007., *Književni i kazališni rad Joze Ivakića*, 2008., *Zapostavljena književna baština*, 2009., *40 godina Centra za znanstveni rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Vinkovcima (1969./70. – 2010.)*, 2010., *Čuvari književnih dobara*, 2011., *Mi i drugi u literarnom nusprostoru*, 2013. te uz suautora S. Matića *Živi znanstveni kapital*, 2014.

Josip Lovretić kao pripadnik Strossmayerova kulturnoga kruga

U vrijeme biskupa Strossmayera, koji je za hrvatsku kulturu i prosvjetu zaslužan „više nego obitelj Medici za Italiju“ u Đakovu je djelovao kulturni krug, sastavljen ponajprije od svećenika Đakovačke ili Srijemske biskupije, ali i svjetovnih umjetnika i znanstvenika. Jedan od imperativa toga kulturnog kruga bio je skrb za narodnu baštinu, njezino čuvanje, zapisivanje i opisivanje, njezina afirmacija na različite načine, poglavito kroz književne tekstove. Sâm Strossmayer posjedovao je „brojne predmete narodnog obrta, pa tako i primjerke nošnji, te raznih narodnih tkanja i vezo-va“. Posebno se pozitivan odnos prema tradiciji vidi u đakovačkoj katedrali (građenoj od 1866. do 1882.), gdje je niz primjera folklornih motiva u vanjskom i unutarnjem uređenju. U takvu okruženju formira se Josip Lovretić, koji s Milkom Cepelićem, Matijom Pavićem i Nikolom Tordincem, spada među najznačajnije domaće aktore ovoga kulturnoga kruga. Veliki dio života Lovretić provodi u Đakovu: od 1882. do 1888. studirao je na đakovačkoj Bogosloviji, a dvanaest godina službovao je kao prebendar i ravnatelj Biskupijske tiskare (1890. – 1902.). Ovaj rad bavi se djelovanjem Josipa Lovretića u Đakovu, analizira njegovu ulogu i mjesto u Strossmayerovu kulturnom krugu, napose odnos njegovih djela i djela Nikole Tordinca, „iznimno važnoga folklornog pisca poput Lovretića i neumornog animatora književno-etnografskog djelovanja Zbora đakovačke i Zbora redovničke mladeži bosanske u Đakovu“.

Ključne riječi: Josip Juraj Strossmayer, Đakovo, folklor, Josip Lovretić, Nikola Tordinac

Mirko ĆURIĆ objavio je pet romana, dvije zbirke pjesama, tri zbirke priča, dvije knjige književnih kritika i jednu knjigu eseja, četrnaest slikovnica nastalih na temelju đakovačkih narodnih bajki te sedam slikovnica u prijevodu na engleski i mađarski jezik. Priredio je i uredio više desetaka knjiga. Sudjelovao je na više desetaka stručnih i stručno-znanstvenih sku-

pova i radove objavljivao u zbornicima i časopisima (*Kolo, Poznańskie Studia Slawistyczne, Vjesnik Đakovačko-osječke nadbiskupije, Književna revija, Zbornik Dana Balinta Vujkova, Nova Istra, Riječ, Motrišta, Vijenac, Zbornik Đakovačkih susreta hrvatskih književnih kritičara...*). Napisa je dvanaest dramskih igara izvedenih na *Đakovačkim vezovima*. Urednik je *Revije Đakovačkih vezova*. Tekstovi su mu prevedeni na mađarski, engleski, poljski i makedonski jezik. Uvršten je u antologije i preglede kao što su *Đakovačka čitanka* (Đakovo, 2000.) i *Slavonski tekst hrvatske književnosti* (Zagreb, 2003.), u poljsku antologiju hrvatske književnosti *Vidzjew Chorwacja / Vidjeti Hrvatsku* (Krakov 2005.), *Ęs a Dräva csak folyot – Szlavöniai horvät rövidtorozak / Tekla rijeka Drava – izbor iz kratke priče slavonskog teksta hrvatske književnosti* (Pečuh, 2005.) i *Hrvatsku književnu enciklopediju* (Zagreb, 2011.). Predsjednik je Ogranka slavonsko-baranjsko-srijemskoga Društva hrvatskih književnika. Za svoj književni rad dobio je *Povelju Julija Benešića* 2001. (za književnu kritiku), *Nagradu Grada Đakova* za 2009., drugu *Nagradu Frana Galovića* za kratku priču za priču *Ulica, sokak, lipe* 2010. te *Nagradu Duhovno hrašće* 2011. za pjesničku zbirku *Nedovršena slika sudnjega dana*. Dobitnik je godišnje Nagrade za kulturu Osječko-baranjske županije 2015.

Slavonska obitelj na raskrižju 19. i 20. stoljeća. Zapažanja o vjerskom i tradicijskom životu slavonske obitelji u djelima Josipa Lovretića

Ove godine Đakovačko-osječka nadbiskupija obilježava dvije značajne obljetnice: 200. obljetnicu rođenja Josipa Jurja Strossmayera, biskupa đakovačkoga i srijemskoga, te 150. obljetnicu rođenja svećenika Josipa Lovretića. U ovom radu stoga želimo ukazati na zapažanja ove dvojice istaknutih ljudi Crkve o vjerskom i tradicijskom životu slavonske obitelji na raskrižju 19. i 20. stoljeća, osobito usporedbom Strossmayerovih zapažanja u korizmenim okružnicama o obitelji iz 1878. i 1884. s Lovretićevim djelima o narodnom životu i običajima u Slavoniji, zapisanih u monografiji *Otok* (1897.), *Pripoviesti iz života hrvatskog seljaka u Slavoniji* (1891.) te u pripovijesti *U oči „biskupova dana“* (1900.). Ova usporedba je tim zanimljivija jer Strossmayer svoje okružnice piše u već podmakloj dobi, a Lovretić kao mlad svećenik u usponu. Stoga je zanimljivo uočiti kako njih dvojica, u različitosti svojih životnih iskustava, gledaju na vjerski i tradicijski život u slavonskoj obitelji u svjetlu demografske situacije onoga vremena, zadružnoga života i položaja žene, življenja i odgoja djece u duhu tradicijskih kršćanskih vrijednosti te na društvene i obiteljsko-socijalne probleme toga vremena.

Ključne riječi: Slavonija, obitelj, vjera, tradicija, zadružni život

Mons. prof. dr. sc. Vladimir DUGALIĆ zaređen za svećenika 1989. Magistrirao je 1993. na Papinskom lateranskom sveučilištu – Akademiji Alfonzijani, a 2001. na istom rimskom učilištu obranio doktorsku disertaciju *La religiosità popolare e la formazione della coscienza. L'analisi dei libri di preghiere in lingua croata nella Slavonia (Croazia) dal 1850 fino al 1918. / Pučka religioznost i formacija savjesti. Analiza molitvenika na hrvatskom jeziku objavljenih u Slavoniji (Hrvatska) od 1850. do 1918.*

godine. Od jeseni 1995. predaje kolegije iz moralne teologije i socijalnoga nauka Crkve na filozofsko-teološkom učilištu Đakovu, a od uspostave Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Đakovu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku obnaša službu predsjednika Katedre moralne teologije. Od 2005. do 2010. obnašao je službu prodekana za nastavu, a od 2010. do 2014. službu prodekana za znanost. U znanstveno-nastavno zvanje izvanrednoga profesora izabran je 2010., a kao vanjski suradnik predaje i na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Osijeku te na poslijediplomskom studiju iz moralne teologije na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Redovito sudjeluje na međunarodnim i domaćim znanstvenim i stručnim skupovima, a sudjelovao je i na nekoliko znanstveno-istraživačkih projekata Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Zagrebu i Đakovu. Član je društva socijalnih etičara Srednje Europe *Vereinigung für katholische Sozialethik in Mitteleuropa* sa sjedištem u Beču, potom *Upravnoga vijeća Centra za promicanje socijalnoga nauka Crkve* te Komisije *Iustitia et pax* i *Vijeća za katehizaciju i novu evangelizaciju Hrvatske biskupske konferencije*. Voditelj je *Ureda za promicanje socijalnoga nauka Crkve te društvena i socijalna pitanja* Đakovačko-osječke nadbiskupije. Od 2000. do 2008. godine obnašao je službu glavnoga urednika znanstvenoga časopisa *Diacovensia* Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Đakovu, a od 2002. do 2013. i glavnoga urednika stručno-pastoralne revije *Vjesnik Đakovačko-osječke nadbiskupije* i *Srijemske biskupije*. Osim znanstvenih i stručnih radova, objavio je knjigu *Božji trag u stvorenom, O kršćanskom poimanju dostojanstva ljudske osobe pred izazovima antropoloških paradigmi današnje bioetike* i *Projekta ljudski genom* te uredio *Sabrana djela* mons. Marina Srakića, umirovljena đakovačko-osječkoga nadbiskupa, u 12 svezaka (9.000 stranica). Sveti Otac Benedikt XVI. imenovao ga je kapelanom Njegove Svetosti (monsinjorom) 2009., a od 2010. kanonik je Prvostolnoga kaptola Đakovačko-osječke nadbiskupije. Ove godine imenovan je biskupskim vikarom za pastoral grada Osijeka te predstojnikom Instituta za novu evangelizaciju „Ivan Pavao II.“ sa sjedištem u Osijeku.

Suvremene refleksije života i djela Josipa Lovrećića

U naše suvremeno vrijeme novih tehnologija, modernih sredstava komunikacija, tranzicije i globalizacije, život i djelo svećenika, jednoga od preteća etnološke misli u nas, Josipa Lovrećića – današnje etnologue, antropologe, književne teoretičare i općenito kulturologe, prijatelje i promicatelje kulturne baštine sve više zaokuplja. Za 83 godine izrazito plodnoga života na različitim razinama, 150 godina od rođenja i 67 godina od fizičke smrti u javnom diskursu našega vremena veliko i opsežno Lovrećićevo djelo ukoričene građe o tradicijskom životu i kulturi na preko 600 stranica s kraja 19. i početka 20. stoljeća, bezbroj listova sačuvane rukopisne građe u svojoj osmišljenosti, kulturno-povijesnoj dimenziji i egzaktnosti, vrijednosti i osobitoj dragocjenosti za suvremeno doba – skoro da nema premca ni alternative. Veliko je Lovrećićevo životno iskustvo i predanost, osobne ljudske kušnje, zadovoljstva/nezadovoljstva i neminovne čovjekove patnje i intrigantnosti koje su ga pratile kroz život. Riječju, prostorne i vremenske dimenzije hrvatske, slavonsko-šokačke tradicijske kulture, njezin identifikacijski potencijal, nazočnost i trajanje u tradicionalnom, ali i moderniziranom obliku na tradicijskom tragu, sučeljeni su (do)sadašnjim procesima tranzicije i globalizacije. U suglasju s tim tradicijska kultura će se i promatrati u svjetlu gornjih kategorija i rasprava, a posebice na temelju opreke globalno/lokalno. O svemu tome sustavno će se promišljati u ovom radu na temelju Lovrećićeve objavljene/neobjavljene ostavštine, njegovoj posvećenosti prema tradicijskim materijalnim izrađevinama, edukacijskoj razini i poslanstvu prema svome narodu i župljanima te današnjim rekonstrukcijama na temelju opsežnoga djela Josipa Lovrećića o mjestu/gradu Otoku uz usporedne podatke za još 51 mjesto na području današnjih Vinkovaca, Vukovara, Iloka, Šida, Županje i Đakova.

Ključne riječi: Josip Lovrećić, istočna Hrvatska, tradicijski život i kultura, suvremenost, rekonstrukcije

U Gradskom muzeju Vinkovci kustosica etnologinja mr. sc. Ljubica GLIGOREVIĆ, muzejska savjetnica, zaposlena je od samoga početka

1979., nakon završenoga studija etnologije – na svom prvom radnom mjestu, u kontinuitetu do danas. Kroz proteklo razdoblje, velikom predanošću istražuje i obrađuje sve oblike i očitovanja tradicijskoga života i kulture vinkovačkoga kraja i područja istočne Hrvatske, prezentirajući i promičući na različite načine bogatu i raznoliku muzeološku i etnološko/antropološku kulturnu baštinu Vinkovaca i istočne Hrvatske diljem zemlje i u inozemstvu. Uz opći stručno-znanstveni i edukacijski muzejski rad, područje je njezina znanstvenoga interesa socijalna kultura i antropologija medija. Iza etnologinje je Ljubice Gligorević preko 40 autorskih (koautorskih) etnoloških izložbi s katalogom ili bez njega, multimedijalni Etnološki postav, otvoren 2001. godine na površini 700 m², oko dvije stotine stručnih i znanstvenih radova, preko 150 stručno-popularnih članaka, nekoliko knjiga, 50 arhiviranih jednosatnih radijskih emisija *Iz tradicijskog života* (Radio Vinkovci, 1993. – 1994.) i 99 jednosatnih televizijskih emisija *Gori lampa*, (Vinkovačka televizija, 2006. – 2009.). Za svoj rad dobitnica je Zlatne plakete *Grb Grada Vinkovaca* 2010. godine za izuzetna ostvarenja na području znanosti i kulture. Rođena je u Gradačcu (BiH), nedaleko od mjesta gdje je Josip Lovretić izabrao otići svojim umirovljenjem i povlačenjem iz javnoga života hrvatske i slavonsko-srijemske ravnice.

Tragom zapisa svećenika Josipa Lovretića – Dogovoreni brak u tradicijskoj kulturi Slavonije i Srijema

Dogovoreni brakovi u selima Vukovarsko-srijemske županije sklapali su se sve do sedamdesetih godina 20. stoljeća. Istraživanje prati navedenu pojavu kod hrvatskoga stanovništva na području Vukovarsko-srijemske županije od početka 18. stoljeća. Navest će se i primjeri dogovorenih brakova na prostoru ostalih dijelova Slavonije, Baranje, Srijema i Bačke. Kakve su bile društvene prilike, na koji su način utjecale na sklapanje brakova, jesu li postojali mehanizmi društvene sankcije u slučaju njihova razvrgavanja i druga pitanja, glavna su pitanja ovoga istraživanja. Navedena su zapažanja, opisi, kao i narodne pjesme s kraja 19. stoljeća: svećenika Josipa Lovretića za mjesto Otok, učitelja Ivana Filakovca za mjesto Retkovce, kapelana Stjepana Dunderovića za Svinjarevce, Lovas i Stare Jankovce te klerika Filipa J. M. Kicoševića za Ilok. Kroz dostupne pisane arhivske izvore i literaturu, terensko etnografsko istraživanje, na primjerima će se opisati društvene prilike u istočnoj Slavoniji, okolnosti koje su dovodile do dogovorenih brakova te brakova sklopljenih na nagovor, u kojem su dobu života sklapani, koliko su bili česti u selima slavonskoga vojno-krajiškoga i banskoga dijela Habsburške Monarhije, te kasnije, u 20. stoljeću. Pod dogovorenim brakom u tekstu podrazumijeva se sklapanje bračne veze momka i djevojke kojima su roditelji pronašli bračnoga partnera te sklapanje braka partnera isključivo zbog stjecanja pokretne ili nepokretne imovine. Brak na nagovor sklapan je prethodnim nagovaranjem mladenaca da se udaju/ožene za određenu osobu.

Ključne riječi: sela Vukovarsko-srijemske županije, brak na nagovor, dogovoreni brak, Habsburška Monarhija, dukati

Jadranka GALIOT KOVAČIĆ diplomirala je 1996. povijest i etnologiju na Filozofskom fakultetu sveučilišta u Zagrebu. Radi u Ministarstvu kulture. Radila je kao stručna suradnica i savjetnica za muzejsko-galerijsku

i likovnu djelatnost te kao konzervatorica za etnološku baštinu za područje istočne Slavonije i Baranje (u Vinkovcima), a sada radi u Odjelu za Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske u Zagrebu. Bavi se istraživanjem i zaštitom tradicijske kulturne baštine (nepokretnih kulturnih dobara, nematerijalne kulturne baštine i privatnih etnografskih zbirki) krajnjega istoka Hrvatske. Sudjelovala je na nekoliko domaćih i međunarodnih znanstvenostručnih skupova s referatima. Ima 14 objavljenih radova u znanstvenostručnim časopisima, zbornicima radova, dva stručno-popularna rada u ostalim časopisima te je autorica poglavlja u jednoj knjizi. Članica je Hrvatskoga muzejskog društva, Društva konzervatora Hrvatske, Matice hrvatske te od 2011. do 2015. godine članica Upravnoga odbora i tajnica Hrvatskoga etnološkog društva.

Od balade do bećarca. Pjevani dvostihovi u Slavoniji i Srijemu

Pjevani dvostihovi karakteristični su glazbeno-poetski oblici na području Šokadije, istočne Slavonije i Srijema. Osim bećarca, koji je postao sinonim za rimovane dvostihove (i takav je pod zaštitom UNESCO-a), takvu obliku pripadaju i svatovci, bušarci, pokladarci, drumarci i posebno dvostihovi koji se izvode u šetanom i šokačkom kolu. Iako stariji izvori spominju dvostihove (poskočice), njihova se popularnost naglo širi na prijelazu 19. i 20. stoljeća i traje do danas. U monografiji *Otok Lovretić* je prvi pokušao objasniti načine pjevanja u kolu (nadpjevavanje i otpjevavanje) i promjenu pripovjednih tekstova u dvostihove: „Mladež je sama počela skraćivat i ženske pjesme.“ Trajni spomenik ovom šokačkom „haiku“ osigurali su Slavko Janković s tri knjige *Šokačkih pismica* i brojni skupljači tih duhovitih stihova. U ovom radu kritički ćemo se osvrnuti na dosadašnju sabranu građu i tumačenja te nastojati objasniti podrijetlo toga oblika i razloge njegove popularnosti na cijeloj panonskoj (i dinarskoj) regiji.

Ključne riječi: pjevani dvostihovi, Josip Lovretić, Slavko Janković, panonska regija

Mr. sc. Miroslava HADŽIHUSEJNOVIĆ-VALAŠEK završila je gimnaziju i srednju glazbenu školu u rodnom gradu Osijeku. Diplomirala je muzikologiju na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, gdje je 1990. magistrirala radom *Notni zapisi folklorne glazbe iz Slavonije od početka 19. stoljeća do Kuhačeve zbirke*. Od 1959. radi na Radio Sarajevu, u osnovnim školama, a od 1977. do mirovine (1992.) na Pedagoškom fakultetu u Osijeku. Kao ratna stradalnica seli se u Zagreb, gdje 1993. postaje stalna vanjska suradnica HRT. Od 1980-ih područje njezina interesa pokriva istraživanje povijesti i sadašnjosti hrvatske folklorne glazbe, posebno slavonske, zatim dječjega folklor, starogradskih pjesama, šetanih kola i crkvene pučke glazbe. Objavila je tri zbirke slavonske folklorne i pučke crkvene glazbe, šezdesetak znanstvenih i stručnih radova u zbornicima i godišnjacima te je sudjelovala

na više od stotinu znanstvenih i stručnih skupova, simpozija i seminara. Za *Hrvatski radio* snimila je oko 4.000 glazbenih brojeva iz pet regija (Slavonije, Korduna, Like, Gorskoga kotara, Banovine), autorica je više od 1.400 emisija ciklusa *Iz hrvatske narodne baštine* Hrvatskoga radija, a za fonoteku producirala je više od 130 CD-a folklorne glazbe. Autorica je sinopsisa dvadesetak televizijskih emisija za redakciju *Pučke i predajne kulture* Hrvatske televizije te je autorica, urednica i/ili producentica nekoliko nosača zvuka. Voditeljica je nekoliko istraživačkih projekata Ministarstva kulture, od kojih su neki pridonijeli upisu pojedinih dobara u Registar zaštićene nematerijalne kulturne baštine Republike Hrvatske: Šetana kola s područja Slavonije (2009.), Pjevanje starogradskih pjesama na području Slavonije, Baranje i Srijema (2010.), Crkveno pučko pjevanje na području Baranje (2011.) i Crkveno pučko pjevanje na području Slavonije i Srijema (2011.). Članica je Hrvatskoga muzikološkog društva, Matice hrvatske, Hrvatskoga društva folklorista, Hrvatskoga etnološkog društva, društva Zagrebačka Šokadija te udruga Folklorni susreti Korduna i Glazbeni susreti Gorskoga kotara. Osnivačica je i predsjednica udruge *Koraci baštine*, koja potiče i organizira terenski rad na dokumentaciji tradicijske folklorne glazbe, posebno među nositeljima treće životne dobi.

Prinos Josipa Lovretića hrvatskoj dijalektologiji

Izlaganje govori o odnosu etnologije i dijalektologije, o etnolingvistici na primjeru Lovretićeva *Otoka*. Poznato je da je Josip Lovretić pisao *Otok*, *Narodni život i običaji* na dijalektu pa njegove rečenice daju mogućnost za opis otočkoga govora na svim jezičnim razinama: fonološkoj, morfološkoj, sintaktičkoj, leksičkoj, a velikim dijelom i akcenatskoj. O njegovu prinosu hrvatskoj leksikologiji već se dosta pisalo, što nije neobično. Na temelju njegovih naziva biljaka, životinja, dijelova narodne nošnje, narodnih običaja, obrta, poljskih radova i sl. može se napisati veliki rječnik otočkoga govora. Valja upozoriti i na Lovretićev prinos hrvatskoj toponimiji, posebno mikrotoponimiji jer zapisuje imena lokaliteta koji su danas slabije poznati ili sasvim nepoznati u otočkom kraju. Najzad, Lovretićev *Otok* pokazuje kako je etnologija bitna kao pomoćna znanost za dijalektologiju i obrnuto.

Ključne riječi: Josip Lovretić, otočki govor, etnologija, dijalektologija, mikrotoponimija

Prof. dr. sc. Ljiljana KOLENIĆ osnovnu školu, gimnaziju, fakultet, magisterij i doktorat znanosti završila je u Zagrebu. Diplomirala je 1979. hrvatski i engleski jezik. Prvo radno mjesto bilo joj je u Osnovnoj školi u Krapinskim Toplicama gdje je radila 1979./80. Od rujna 1980. do danas radi na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Osijeku. U zvanju je redovitoga profesora u trajnom zvanju. Predmet je njezina znanstvenoga interesa povijest hrvatskoga jezika, hrvatska dijalektologija i hrvatska povijesna leksikologija te višejezičnost. Predavala je kao izvanjska suradnica na sveučilištima u Rijeci, Mostaru, Tuzli, Osijeku i Slavonskom Brodu. Predavala je na preddiplomskim, diplomskim i poslijediplomskim studijima. Napisala je sama ili u suautorstvu šest knjiga, preko dvije stotine znanstvenih i stručnih radova iz područja svojega znanstvenog interesa. Obnašala je i mnoge dužnosti u svojoj matičnoj ustanovi, na Filozofskom fakultetu u Osijeku. Su-

djelovala je na preko stotinu znanstvenih skupova u zemlji i inozemstvu. Bila je voditeljicom četiriju znanstvenih projekata mjerodavnoga ministarstva i koordinatoricom projekta iz višejezičnosti Europske unije za Osijek. Za rad u svojoj struci dobila je brojna priznanja.

Impresije Josipa Lovretića s kanonskoga pohoda god. 1899. i 1901.

U povodu 150. obljetnice rođenja Josipa Lovretića, svećenika i etnografa-folklorista, pjesnika i pripovjedača, autor čita dva njegova putopisa objavljena u *Glasniku Biskupije bosanske i srijemske*. Prvi je objavljen god. 1899. pod naslovom *Putovanje presvijetlog gospodina biskupa dr. Anđelka Vrošaka po Srijemu*, a drugi god. 1901. – 1903. pod naslovom *Apostolsko putovanje presvijetlog gospodina biskupa dr. Anđelka Voršaka*. Lovretić je kao mlađi svećenik bio u pratnji novoposvećenoga biskupa Voršaka na njegovim dvjema kanonskim vizitacijama. Nakon više od stotinu godina poučno je „putovati“ s Lovretićem i pogledati njegove dojmove i doživljene osjećaje s tih putovanja. To je jedno za nas skoro posve potonulo vrijeme, vrijeme rastakanja obiteljskih zadruga, napuštanja narodne nošnje... Budno pratimo koje su to bile impresije koje su ga kao svećenika i zaljubljenika u sve što je narodno fascinirale! Put po Srijemu otkriva njegovu ljubav za rodni kraj, otkriva nam se za mnoge još i danas nepoznata ljepota i vrijednost. Zahvaljujući Lovretiću imamo mogućnost upoznati taj, iako periferan, ali zato ipak u svakom pogledu – narodnom i zemljopisnom – veoma vrijedan i važan dio naše domovine. Usmjerit će nam Lovretić jedinstven pogled na dane koji nisu bili obični, već oni svečani, daleko od običnih obveza, povlašteni i to prigodom potvrdnih slavlja. Na trenutak ćemo upoznati ljude, njihov život i okolinu. Osjetit ćemo radost što je to Lovretić za nas notirao, barem nešto od njegovih iskustava, postat će i za nas trenuci o kojima se može pripovijedati. Lovretić ih je za nas sačuvao na papiru kao svoja zapažanja u njihovom često duhovnom ozračju. Za jedan je trenutak on prekinuo svagdašnjicu. S njime mi uranjamo u jedan svijet, koji će i nas danas obogatiti, pa i potaknuti da si, ne jedanput, osiguramo vrijeme i sudjelujemo u nekoj našoj pučkoj manifestaciji: dostajalo bi nam putovanje u ovo ili ono spomenuto mjesto, bilo bi već dosta sjesti u tišini na klupu neke naše seoske crkve...

Ključne riječi: Josip Lovretić, *Glasnik Biskupije bosanske i srijemske*, Anđelko Voršak, kanonske vizitacije, krizma/potvrda, župe Gornjega Srijema

Mr. sc. Luka MARIJANOVIĆ osnovnu školu završio je u Donjim Andrijevcima, srednje obrazovanje stekao je u Zagrebu na Interdijecesanskoj srednjoj vjerskoj školi i potom Biskupijskoj gimnaziji u Đakovu g. 1962. Filozofsko-teološki studij završio je na Visokoj bogoslovnoj školi u Đakovu g. 1969. Svećenik je Đakovačko-osječke nadbiskupije od g. 1968. Na Teološkom fakultetu Papinskoga lateranskog sveučilišta u Rimu postigao je magisterij teoloških znanosti u specijalizaciji dogmatske teologije g. 1970. Na Biblijskom fakultetu Papinskoga biblijskog instituta u Rimu postigao je magisterij iz biblijskih znanosti g. 1974. Zaposlen je bio kao viši predavač biblijskih znanosti i orijentalnih jezika od 1. rujna 1974. na Visokoj bogoslovnoj školi u Đakovu, kasnije Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku sve do 30. rujna 2008. kada je otišao u starosnu mirovinu. Uz biblijski studij predavao je latinski jezik u CUO *Braća Ribar* u Osijeku, na Pedagoškom fakultetu i Visokoj učiteljskoj školi u Osijeku te grčki jezik u Klasičnoj gimnaziji u Slavanskom Brodu. Uz svećeničku službu vršio je službu tajnika i knjižničara duže vrijeme u svojoj školi.

Josip Lovretić u memoriji hrvatskih etnologa

U radu se istražuje doprinos Josipa Lovretića hrvatskoj etnologiji, propituju se njegovi predmeti i cilj zapisivanja, njegovo „etnografsko pismo i etičnost“ (Evelina Rudan), odnos prema sugovornicima i njegov sustavni program. Pokušat će se prikazati odnos hrvatskih etnologa prema Josipu Lovretiću. On je zapisan u memoriji etnologa Sveučilišta u Zagrebu, ali i drugih etnologa koji ga u svojem stručnom radu neizostavno i danas spominju. Ta je memorija obilježena monografijom *Otok* bilo u prilogima objavljenima u *Zborniku za narodni život i običaje Južnih Slavena* (knjige 2., 3., 4., 7., 21. i 23. u razdoblju od 1897. do 1918.) ili kao njegovoj jedinstvenoj knjizi (nazivao ju je „moja knjiga“), koja je u cijelosti objavljena 42 godine nakon njegove smrti u Vinkovcima 1990. godine. Za mnoge je od njih memorija pojačana na događaju predstavljanja *Otoka* u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu kada je, možemo slobodno reći, kao preteča etnologije, Josip Lovretić okupio značajan broj studenata i etnologa, a također i vjerskih predstavnika kao i drugih znanstvenih disciplina i usmjerenja.

Cljučne riječi: Josip Lovretić, etnologija, Otok, Slavonija

Dr. sc. Manda SVIRAC, znanstvena suradnica, rođena je u Vodincima/Vinkovci. Gimnaziju je završila u Vinkovcima, na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirala etnologiju te francuski jezik i književnost gdje je magistrirala i doktorirala stekavši zvanje doktora humanističkih znanosti, polja etnologije. Od 1976. do umirovljenja radila je na Odsjeku za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskoga fakulteta u Zagrebu. Područje njezina rada, stručnoga i znanstvenoga interesa bilo je istraživanje izvanoeuropskih naroda i kultura, fenomen darivanja iz vizure etnološke znanosti, a u zadnje vrijeme bavi se simbolikom kršćanstva u hrvatskoj tradiciji. Sudjelovala je na mnogim međunarodnim skupovima u zemlji i inozemstvu, a u svojstvu eksperta (organizatora, konzultanta, suradnika,

izlagača i obnašajući vodeće dužnosti) sudjelovala je na više desetaka savjetovanja, sjednica, vijeća, natjecanja i sl., domaćih i inozemnih tribina i smotri folklor. Organizirala je i vodila više znanstvenih i stručnih skupova, potom seminare i radionice. U domeni popularizacije znanosti, kroz suradnju s medijima, napisala je više scenarija, koji su, između ostaloga, upotrijebljeni u izradi emisija za *Hrvatsku televiziju*. Osim knjiga (*Darivanje kruhom u običajima Hrvata*, zatim *Nakon susreta s pastirima*, *Pastiri u hrvatskim obiteljskim zadrugama* te u koautorstvu s Josipom Plavšićem *Vođinci – Vrijeme, ljudi, događaji*), objavila je više od 100 znanstvenih i stručnih radova u domaćim i stranim časopisima. Član je Hrvatskoga etnološkog društva, Hrvatskoga katoličkog društva prosvjetnih djelatnika i Mariološkoga instituta Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Počasna je predsjednica *KUU-e Napredak* iz Podravske Podgajaca. Za svoj međunarodni rad 2008. godine nagrađena je *Oskarom za međunarodni folklor*, a priznanje je primila u Italiji. Za posebne zasluge i kao priznanje udruzi *Družina*, čija je i danas predsjednica, primila je zastavu identiteta *Međunarodne unije folklor* 2011. g. na svečanosti u Babinoj Gredi.

Lovretićevo *Otok* – izvor za proučavanje identiteta seoskih zajednica

Etnografska monografija Josipa Lovretića *Otok*, objavljena u 2., 3. i 4. broju *Zbornika za narodni život i običaje Južnih Slavena* od 1897. do 1899. godine, važan je izvor u proučavanju identiteta u seoskim zajednicama, prvenstveno za etnologe i kulturne antropologe, ali i druge znanstvene discipline. Važnost Lovretićeva djela nema samo lokalno i regionalno značenje nego pripada korpusu najznačajnijih djela napisanih o hrvatskoj narodnoj kulturi. Kada se govori o tom djelu, treba istaknuti njegovu važnost za proučavanje identiteta u seoskim zajednicama. Suvremena etnologija i kulturna antropologija bave se identitetom različitim metodološkim postupcima, uglavnom kombinirajući sinkronijski i dijakronijski pristup problemu istraživanja. U takvom pristupu istraživanju identiteta, za dijakronijski dio potrebno je imati referentnu točku u prošlom vremenu. Zatim se usporedbom tzv. identitetskih markera, sadašnjih i prošlih odabranih elemenata iz neke kulture, dobije građa za etnološko i kulturno-antropološko istraživanje. Zbog toga je Lovretićevo djelo vrijedan povijesni izvor za dijakronijski pristup problemu identiteta. Postoje brojni identiteti ljudi koji se mogu iščitati u Lovretićevu djelu. Oni se mogu primijetiti na više razina u seoskoj zajednici, a iščitavaju se u tom etnografskom tekstu. Tekst opisuje kompletnu kulturu seoske zajednice na kraju 19. stoljeća. Uočavanjem i odabirom pojedinih kulturnih elemenata, pokazuje se kompleksnost identiteta na razini seoske zajednice i nedovoljna istraženost toga problema.

Ključne riječi: Josip Lovretić, Otok, seoske zajednice, identitet

Doc. dr. sc. Marinko VUKOVIĆ rođen je 10. studenoga 1971. u Slavonskom Brodu. U Bebrini je završio osnovnu školu, a srednjoškolsko obrazovanje (današnja Gimnazija »Matija Mesić«) u Slavonskom Brodu. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu upisao je 1991. te diplomirao

1997. izradom i obranom diplomskoga rada pod naslovom *Veliki bečki rat 1683. – 1699.* Stekao je stručno zvanje profesora povijesti i etnologije. Poslijediplomski studij etnologije/kulturne antropologije upisao je 2004. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Doktorirao je 2010. izradom i obranom doktorske disertacije pod naslovom *Migracije, održavanje i transformacija identiteta u ruralnim zajednicama slavonske Posavine.* Odlukom Matičnoga odbora za humanističke znanosti – polje povijesti, povijesti umjetnosti, arheologije, znanosti o umjetnosti, etnologije i antropologije u lipnju 2012. izabran je u zvanje znanstvenoga suradnika za znanstveno polje etnologije i antropologije, znanstvene grane etnologije. Nastupno javno predavanje pod naslovom *Hrvatska afrikanistika – Bernard Kohlen* za izbor u naslovno nastavno-znanstveno zvanje docenta održao je 15. srpnja 2014. na Hrvatskim studijima, a rješenje o izboru dobio 27. listopada 2014. Sudjelovao je na više znanstvenih i stručnih skupova (ukupno 13), objavio više izvornih, preglednih i stručnih članaka u različitim časopisima, zbornicima i knjigama (ukupno 25). Suradnik je na znanstvenim projektima Filozofskoga fakulteta u Zagrebu *Identitet i etnogeneza primorskih Bunjevaca* (voditelj prof. dr. sc. Milana Černelić) te *Kulturni i jezični kontekst kao odrednice za stvaranje identiteta* (voditelj: doc. dr. sc. Goran Pavel Šantek). Sudjeluje na projektu Odjela za etnologiju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i objavljivanju etnografskih monografija s područja Hrvatske te Bosne i Hercegovine.

Blagdanska imena i nazivlje u zapisima Josipa Lovretića

U etnografskom dijelu bogate bibliografije vlč. Josipa Lovretića ističe se njegova monografija *Otok*, u okviru koje su i dragocjeni zapisi o blagdanskim imenima u Otoku te o poslovicama i nazivlju motiviranom pojedinim blagdanskim i spomendanskim imenima, a također i o pokladnim imenima i nazivlju. Ta će građa biti uspoređena sa sukladnim imenima i nazivljem ostalih šokačkih Hrvata, uključujući i šokačke Hrvate u dijaspori, zatim sa sukladnim nazivljem Hrvata u istočnom Srijemu, ali i s blagdanskim, spomendanskim i pokladnim imenima i nazivljem na širem hrvatskom govornom području, posebice s različitim štokavskim idiomima u Dalmaciji (u prošlosti i sadašnjosti) te s govorima bunjevačkih Hrvata. Budući da Lovretićeve monografija sadrži zanimljivu leksičku građu općenito, pojedine će riječi i nazivi također biti uspoređivani sa sukladnim realizacijama drugdje u Hrvata. Te će usporedbe pokazati mnoge zanimljive podudarnosti.

Ključne riječi: Josip Lovretić, Otok, blagdan, leksik

Dr. sc. Sanja VULIĆ profesorica je na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu. Predaje i znanstveno istražuje jezik i književnost Hrvata u dijaspori, čakavske i hrvatske štokavske dijalekte i dijalekatnu književnost, etnolingvistiku, posebice pučka blagdanska imena, zatim jezik hrvatskih pisaca iz različitih stoljeća i dr. Od 7. prosinca 2007. do kraja 2011. bila je voditeljica Hrvatskoga povijesnoga instituta u Beču, a u ak. god. 2010./2011. te 2011./2012. bila je pročelnica Odjela za kroatologiju Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu i koordinatorica poslijediplomskoga doktorskoga studija kroatologije. Pokrenula je i vodi na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu Međunarodnu ljetnu školu hrvatske kulture i hrvatskoga jezika. Bila je gostujući profesor na sveučilištima Sofiji (Bugarska), Gdanjsku (Poljska), Bukureštu (Rumunjska), Kopru (Slovenija), Heidelbergu (Njemačka), Pečuhu (Mađarska) i Torontu (Kanada) te na visokim

školama u Željeznu (Austrija) i Baji (Mađarska). Samostalno ili u suautorstvu objavila je šest knjiga. Također je objavila 148 znanstvenih radova, 258 stručnih radova i osvrta te 421 kraći tekst pretežito popularnoznanstvenoga sadržaja u Hrvatskoj i inozemstvu. Izlagala je na 156 znanstvenih i stručnih skupova u Hrvatskoj i u inozemstvu te još održala dvjestotinjak različitih javnih predavanja u domovini i dijaspori.

Stanovništvo Grada Otoka (1857. – 2011.)

Hrvatski etnograf, svećenik i književnik Josip Lovretić rođen je u mjestu Otok 1865. godine. U to je doba u Otoku živjelo približno 3.150 stanovnika. Od prvoga modernog popisa iz 1857. do posljednjega iz 2011. ukupan broj stanovnika Otoka povećan je s 2.952 na 4.694 stanovnika ili za 59 %. U teritorijalnom smislu naselja Otok i Komletinci čine administrativni Grad Otok u kojemu je 2011. popisano ukupno 6.343 stanovnika, što znači da je od 1857. ostvaren demografski porast relativno visokih 34 %. U tih 150-ak godina demografski razvoj Grada Otoka bio je dinamičan jer su se smjenjivali periodi s porastom broja stanovnika s razdobljima u kojima je ukupna depopulacija bila dominantan demografski proces, što je bila posljedica utjecaja različitih demografskih i nedemografskih čimbenika populacijskoga razvoja toga kraja. U ovom će radu biti analizirani i prikazani osnovni indikatori demografskoga razvoja na osnovi rezultata općih popisa stanovništva kao i vitalne statistike s posebnim naglaskom na posljednja četiri međupopisna razdoblja (1971. – 2011.) koja su temelj za ocjenu trenutnoga i predviđanje budućega društvenoga i gospodarskoga razvoja Grada Otoka.

Cljučne riječi: demografski razvoj, Otok, Komletinci, Grad Otok, Josip Lovretić

Prof. dr. sc. Dražen ŽIVIĆ, znanstveni je savjetnik na Institutu društvenih znanosti *Ivo Pilar*. Posebno se bavi istraživanjima povezanima s demografijom Hrvatske, demografijom malih područja, demografijom braka i obitelji, demografskim posljedicama rata te etnodemografijom. Dobitnik je Državne nagrade za znanost (2001.) za znanstvene novake u području društvenih znanosti za istraživanje demografskih gubitaka i posljedica Domovinskoga rata. Voditelj je Područnoga centra Instituta *Pilar* u Vukovaru i član Upravnoga vijeća Instituta *Pilar*. Predsjednik je Upravnoga vijeća Gradskoga muzeja Vukovar. Objavio je stotinjak znanstvenih i struč-

nih radova u časopisima, zbornicima radova i knjigama. Sudjelovao je na pedesetak domaćih i međunarodnih znanstvenih i stručnih skupova i konferencija. Član je Vijeća za život i obitelj Hrvatske biskupske konferencije te Pastoralnoga vijeća i Povjerenstva za pastoral braka i obitelji Đakovačko-osječke nadbiskupije.